

سازمان بهیمنتی کشور
معاونت امور توانمنشی
ساد توانمنشی مبتنی بر جامعه

آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول

۳۰

کتابچه‌ی آموزشی برای خانواده‌ی فردی
که معلولیت دارد

اشتغال به کار

سازمان بهداشت جهانی

عنوان و نام پدیدآور: کتابچه ی آموزشی برای خانواده ی فردی که معلولیت دارد: اشتغال به کار / مؤلف سازمان بهداشت جهانی ؛ مترجم ، ستاد توانبخشی مبتنی بر جامعه

مشخصات نشر: تهران : سازمان بهزیستی کشور، اداره کل روابط عمومی ، ۱۳۸۸ .

مشخصات ظاهری: ۲۰ ص : مصور .

فروست: آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول = [ج. ۳۰]. Training in the community for people with disabilities.

شابک: دوره : ۷- ۲۱- ۵۵۱۷- ۶۰۰- ۹۷۸- ؛ ج. ۳۰- ۴- ۵۱- ۵۵۱۷- ۹۷۸- ۶۰۰-

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: job placement : Training package for a family member of a person with a disability

موضوع: توانبخشی - راهنمای آموزشی

موضوع: معلولان - راهنمای مهارت های زندگی

موضوع: معلولان - شغل یابی

شناسه افزوده: سازمان بهداشت جهانی

شناسه افزوده: World Health Organization

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور . ستاد گسترش توانبخشی مبتنی بر جامعه

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور . اداره کل روابط عمومی

شناسه افزوده: آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول : [ج. ۳۰]

رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ج. ۳۰ HDV ۲۵۵/۱۸

رده بندی دیویی: ۳۶۲/۱۷۸۶

شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۰۷۸۲۶

آموزش در جامعه برای کمک به افراد معلول
کتابچه ی آموزشی برای خانواده ی فردی که معلولیت دارد.
اشتغال به کار (۳۰)

مؤلف: سازمان بهداشت جهانی

مترجم: ستاد توانبخشی مبتنی بر جامعه

ناشر: اداره کل روابط عمومی سازمان بهزیستی کشور

ویراستاران: مینو فرید - کاظم نظمده

صفحه آرای: ندا شوقی

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: اهدایی

خانواده گرامی

با مطالعه این کتابچه می‌توانید یاد بگیرید که فرد معلول چه توانایی‌هایی دارد و چگونه با کمک او برای او شغل مناسبی انتخاب نمایید.

قبل از انجام هر کاری به نکته‌های زیر توجه کنید:

- ۱- ابتدا کتابچه را به دقت بخوانید.
- ۲- مشاغل موجود در محل زندگی خود را شناسایی کنید.
- ۳- با فرد معلول در مورد مشاغل مناسب مشورت نمایید. علاقه و توانایی وی را در نظر بگیرید.

در این کتابچه با مطالب زیر آشنا می‌شوید:

- منظور از اشتغال چیست
- علت کار کردن فرد معلول
- مشاغل مناسب برای فرد معلول
- نحوه انتخاب شغل
- نحوه آموزش و انجام کار

منظور از اشتغال چیست

■ شغل یعنی کاری که هر کس برای فایده رساندن به خود و دیگران انجام می دهد. وقتی کسی کار می کند در برابر کارش دستمزد می گیرد. این دستمزد ممکن است به صورت پول، غذا، لباس و یا مسکن باشد. کار را می توان هم در خانه و هم در بیرون، به تنهایی یا با سایر افراد خانواده انجام داد.

کسی که کار می کند ممکن است کارش را در ساعات مشخص روز یا شب انجام دهد. ساعات و روز کار ممکن است همیشه یکسان باشد، یا این که فقط چند روز در هفته و یا فقط چند ماه در سال زمان مخصوص کار باشد.

■ کارکردن برای افراد مختلف معانی گوناگون دارد. مثلاً برای فردی که به مرغداری مشغول است، کار یعنی مراقبت از مرغ ها و جمع آوری و فروش تخم مرغ ها، اما کس دیگری ممکن است کارش فقط فروش تخم مرغ هایی باشد که به وسیله شخصی دیگری جمع آوری شده است.

چرا فرد معلول باید کار داشته باشد

■ کارکردن موجب می شود که فرد معلول احساس کند برای دیگران مفید است. کسی که شغلی دارد، احساس می کند که دارد به خودش، خانواده اش و جامعه اش خدمت می کند.

■ کسی که کار می کند و اجرت می گیرد، می تواند خرج خانواده اش را بدهد، کمک خرج آنها باشد.

■ کسی که کار می کند، ارزش زیادی برای خانواده اش دارد. آگاهی از این نکته هم برای فرد و هم برای خانواده ضروری است.

فرد معلولی که مشغول کار است همانند سایر مردم به جامعه خدمت می‌کند و به این علت در جامعه دارای ارزش است. آگاهی از این نکته هم برای جامعه و هم برای فرد معلول ضروری است.

■ همچنین کار کردن سبب می‌شود، فرد معلول با دیگران آشنا شود و در نتیجه درباره زندگی بیشتر بیاموزد و به بیرون رفتن از خانه علاقه مند شود.

■ کار کردن به فرد معلول می‌آموزد که چگونه از توانایی‌های خود استفاده کند. کار کردن سبب فعال شدن جسم و روان می‌شود و به بهبودی فرد معلول هم یاری می‌رساند. اکثر افرادی که فعال هستند و در واقع کار کردن از شدید تر شدن معلولیتشان جلوگیری می‌کند.

■ فردی را که آموزش می‌دهید چه بسا که قبلاً مشغول کار بوده است. نخست باید بفهمید که آیا می‌تواند به سر کار قبلی‌اش برگردد یا خیر. اگر پیش از معلولیت درجایی استخدام بوده است از کار فرما بپرسید که آیا امکان برگشت او به همان کار وجود دارد یا نه؟ اگر این کار امکان پذیر نیست، در مورد یافتن کار دیگر برای فرد معلول از کارفرما سوال کنید.

■ اگر فرد قبلاً در جایی استخدام بوده است اما در حال حاضر در خانه یا مزرعه کار می‌کند، بگذارید به همان کار ادامه دهد.

■ اگر فرد معلول بدین نحو نمی‌تواند کاری بیابد، بکوشید کارجدیدی برایش پیدا کنید. به این منظور توصیه‌های این کتابچه را به کار ببرید.

انواع شغل

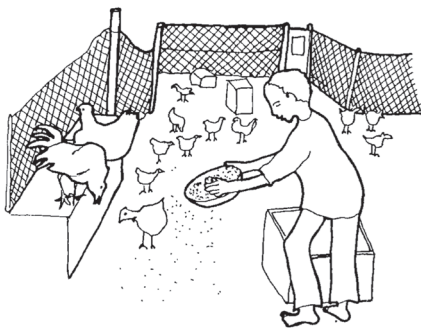
■ فردی: بیشتر شما با شغل فردی آشنا هستید زیرا نمونه‌های زیادی از آن را در زندگی روزمره دیده‌اید مثلاً خیاط روستای شما یک شغل فردی دارد و یا کسی که به شغل کشاورزی مشغول است و به تنهایی روی زمین خود کار می‌کند نیز یک شغل فردی دارد.

■ اشتغال خانوادگی: اعضای خانواده می‌توانند با همدیگر برای انجام کاری مشارکت کرده و کسب در آمد نمایند. در این حالت تمام افراد از جمله فرد معلول خانواده در فعالیت سهیم می‌شود. به نظر شما اشتغال خانوادگی چه مزایایی دارد؟ می‌توانید در این باره با خانواده، مربی و توان یار محلی صحبت کنید.

■ **اشتغال گروهی :** گروهی از افراد می توانند با یکدیگر شغلی داشته باشند اعضای این گروه ممکن است همگی معلول باشند و یا افراد دیگری مثل دوستان، فامیل، همسایگان و یا سایر اهالی علاقه مند روستای شما عضو این گروه باشند. کار گروهی معمولاً پایداری و سود بیشتری دارد. درباره اشتغال گروهی فکر کنید می توانید نظرات خود را این باره با توان یار محلی در میان بگذارید.

اشتغال گروهی برای توانمند شدن افراد معلول بسیار مفید است.

شغلایی که فرد معلول می تواند انجام دهد

■ **جامعه و خانواده** باید شرایطی فراهم آورند که فرد معلول بتواند مفید واقع شود. او باید کاری را انجام دهد که نیازهای خود و همراه با آن نیازهای خانواده و جامعه اش را تامین کند. مثلاً به تولید مواد غذایی، خیاطی، تعمیر وسایل و ابزار دستی پردازد و یا در زمینه خدمات اجتماعی مشغول کار شود.

■ **بعضی از انواع کارهای مناسب برای فرد معلول در صفحات بعدی ذکر شده است.** افراد معلول می توانند این کارها را همانند دیگران انجام دهند. صفحه های ۱۲-۴ را بخوانید تا متوجه شوید فردی که آموزش می دهید، قادر به انجام کدام کارهاست. در زمینه این کارها با خود او هم مشورت کنید.

تولید مواد غذایی

■ **یکی از کارهایی که مردم انجام می دهند کار در زمینه تولید مواد غذایی برای خانواده و جامعه است .** برخی از این کارها در محل زندگی شما معمول است و برخی معمول نیست. به برخی از این کارها اشاره می کنیم.

پرورش میوه و سبزیجات

مراقبت و برداشت محصول و کندن علف ها

آب دادن به گیاهان

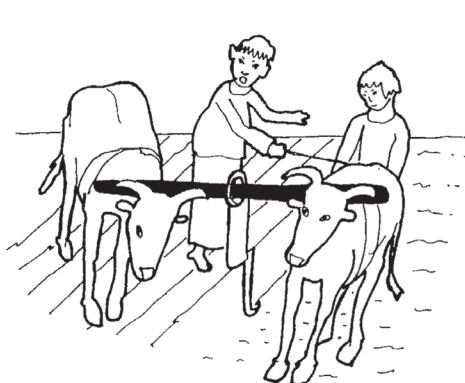
برداشت میوه و سبزیجات

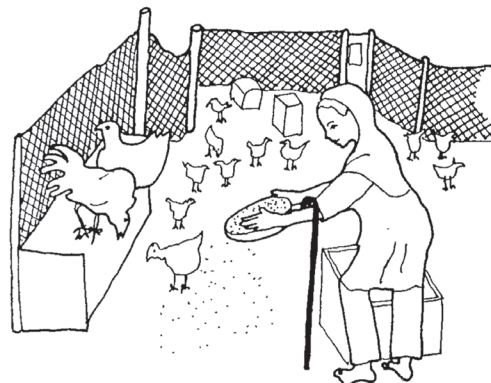
فروش میوه و سبزیجات

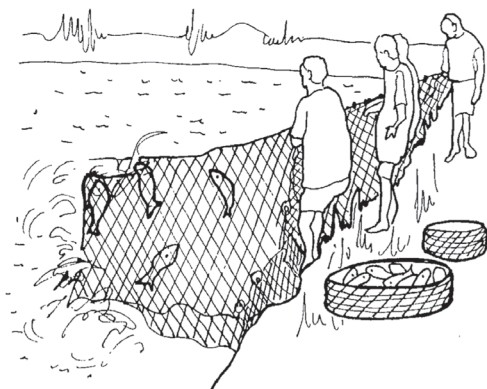
بریدن و دسته کردن علف

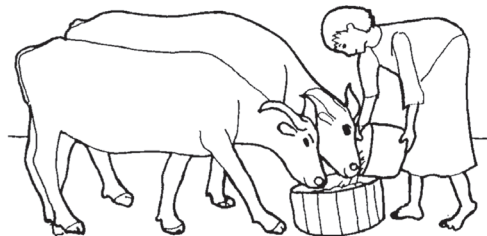
شخم زدن مزارع و پاشیدن بذر

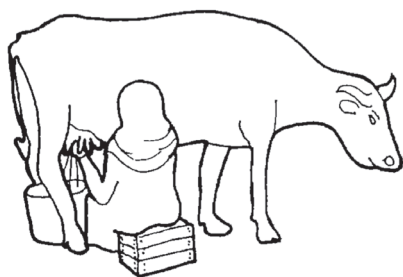
مرغداری

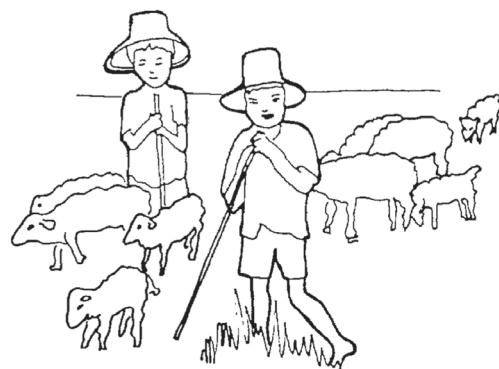
ماهی گیری و پرورش ماهی

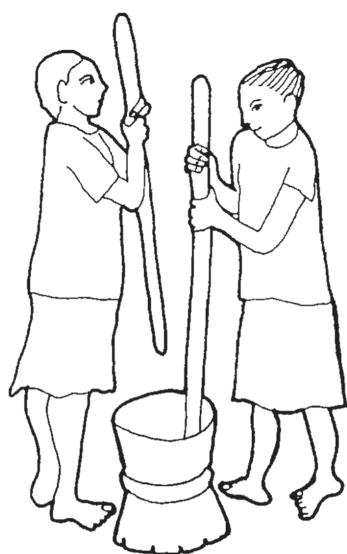
غذا دادن به حیوانات

دوشیدن دام ها

چوپانی

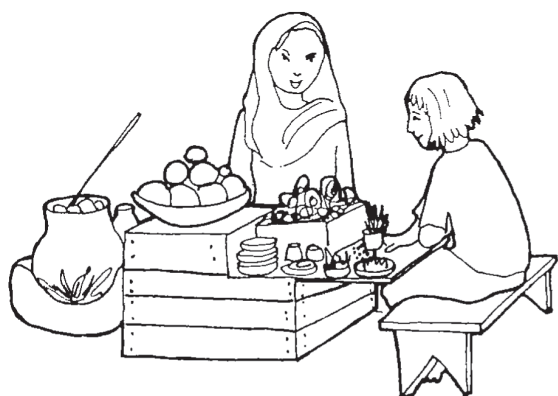

کوبیدن و خرد کردن غلات

تهیه روغن خوراکی

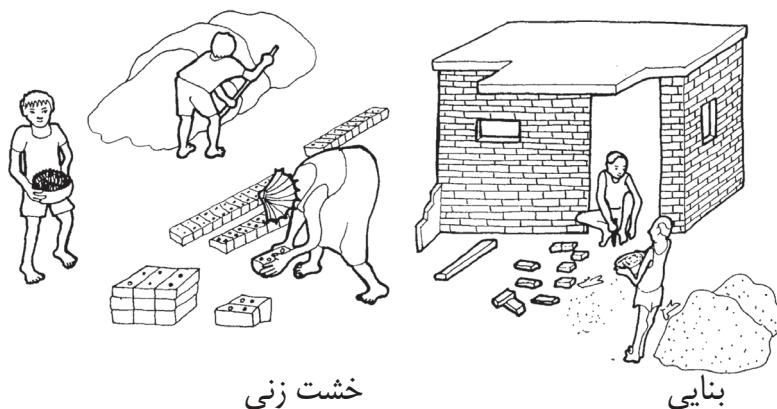
تهیه و فروش مواد غذایی و نوشیدنی

کارکردن در مزارع چای، برنج و گندم

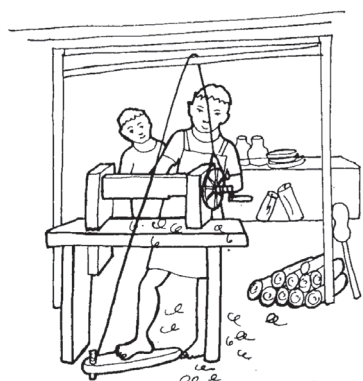
ساختن یا تعمیر اشیاء

■ نمونه بعضی از کارهایی که معلولین می‌توانند انجام دهند، ساختن یا تعمیر وسایلی است که برای جامعه مفید باشد. برخی از این کارها به احتمال زیاد در محل زندگی شما انجام می‌شود. به چند نمونه این کارها اشاره می‌کنیم:

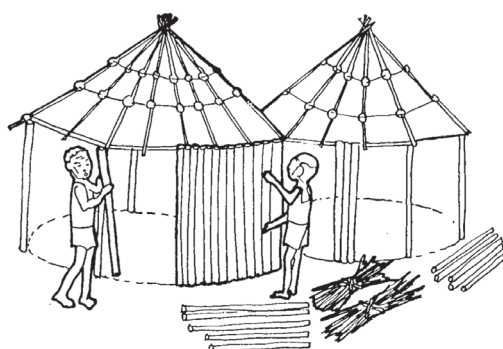

خشت زنی

بنایی

ساختن و تعمیر وسایل و کالاهای چوبی

خانه سازی

ساختن و تعمیر وسایل کمکی برای معلولین

آهنگری

گونی بافی

خیاطی

دوختن کفش و دمپایی

درست کردن برس

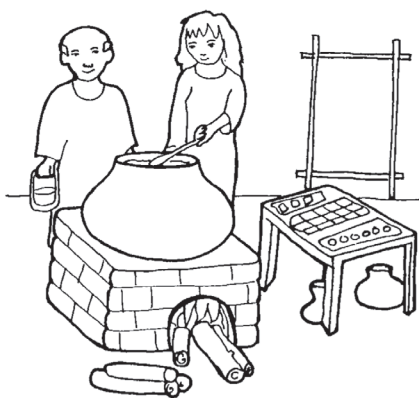
درست کردن طناب از الیاف گیاهی

بافتن حصیر و زیر انداز

کوزه گری

صابون سازی

شمع سازی

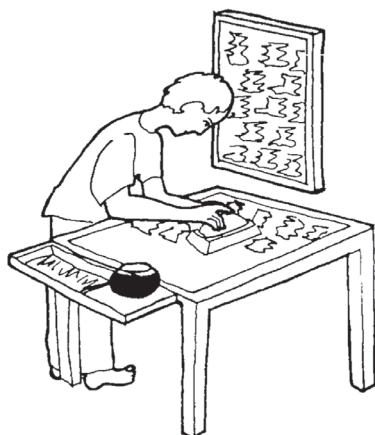
تعمیر ساعت و رادیو

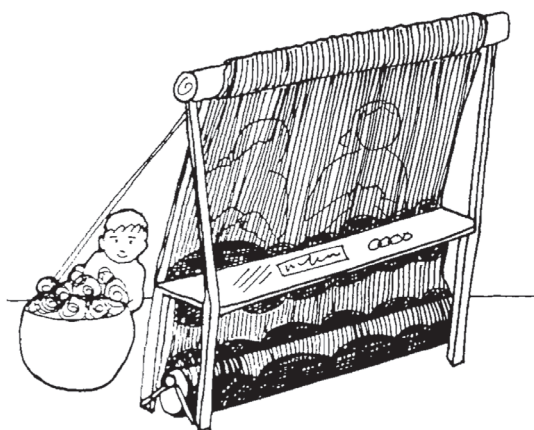
گرفتن شیر درختان

صنایع دستی

■ مردم جوامع مختلف، کارهای دستی گوناگون انجام می دهند و برای این کارها غالبا از موادی که در اطراف شان یافت می شود، استفاده می کنند. نمونه بعضی از کارهای دستی افراد معلول، به شرح زیر است. بعضی از این کارها به احتمال زیاد در محل زندگی شما ساخته می شود.

نقاشی روی پارچه، رنگرزی

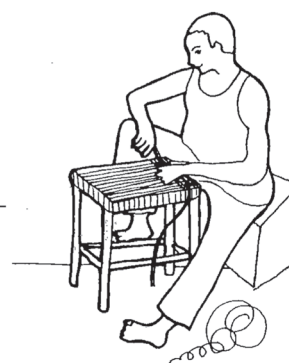
قالی بافی

بافتنی

برودری دوزی

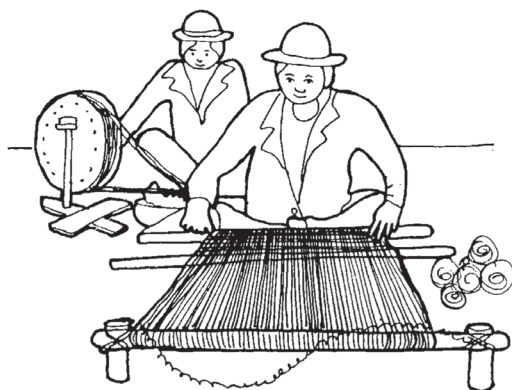
بافت روکش صندلی و ساختن وسایل دیگر

سبد بافی

چرم دوزی

کار در کارگاه ریسندگی و بافندگی

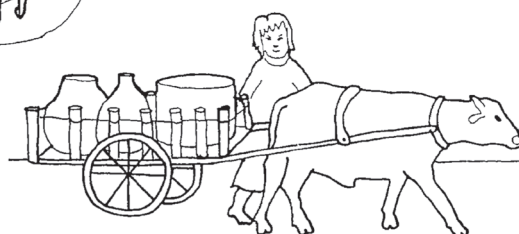
هنرهای محلی

کار در خدمات اجتماعی

■ حتما خدماتی از قبیل مراقبت های بهداشتی، آموزش و پرورش و حمل و نقل در جامعه شما وجود دارد. برخی از این کارها به احتمال زیاد در محل زندگی شما رواج دارد. و برخی دیگر ممکن است وجود نداشته باشد نمونه ای کارهایی که می توانید در محل زندگی خودتان با سایر جاها انجام دهید. به شرح زیر آمده است.

تعمیر و نگه داری جاده و ذخایر آب

حمل و نقل هیزم و آذوقه

کار بهداشتی

بایگانی

کارهای اداری

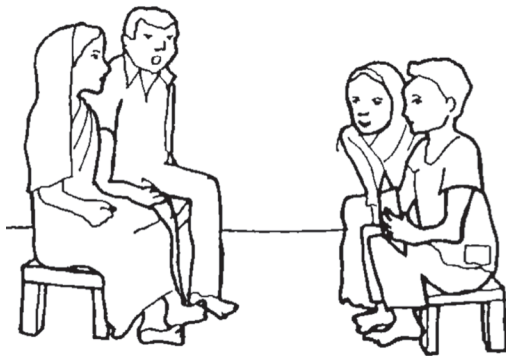
انتخاب شغل

■ توان یار محلی، فهرست مشاغل مناسب و موجود برای افراد معلول را در اختیار دارد. از توانیار محلی بخواهید فهرست شغل هایی را که در محل زندگی شما وجود دارد در اختیارتان بگذارد.

■ این فهرست را با فردی که آموزش می دهید و خانواده او در میان بگذارید و از فرد معلول بخواهید با پاسخ دادن به پرسش ها، کاری را انتخاب کند. اگر نیازی به یاری داشتید، کمک بگیرید.

۱- فرد معلول چه کارهایی را می تواند خوب انجام دهد؟

■ ممکن است کسی کار دستی را خوب انجام دهد، دیگری شاید در کارکردن در مزارع یا انجام کارهای هنری مهارت داشته باشد، به فرد معلول کمک کنید کاری را انتخاب کند. که احتمالا خوب انجام می دهد.

۲- فرد معلول چه کارهایی را دوست دارد انجام دهد؟

این پرسش ها را با او مطرح کنید.

آیا فرد معلول دوست دارد به تنهایی کار کند یا با دیگران؟

آیا کاری را که بیشتر مورد علاقه اش باشد پیدا کرده است؟ آیا

کار مشخصی را دوست دارد؟

او باید از کاری که می خواهد انجام دهد، لذت ببرد تا در نتیجه کارش را بهتر انجام دهد.

۳- در شغلی که انتخاب کرده است چه کاری را باید انجام دهد؟

۴- آیا فرد معلول می تواند کاری را که دوست دارد یاد بگیرد؟

ممکن است کاری برای یک شخص بسیار ساده و در عین حال برای شخص دیگری بسیار دشوار باشد.

اما ممکن است معلولیت، یادگیری را برای فرد معلول دشوار نماید.

۵- آیا این شغل در آمد کافی نصیب او و خانواده اش خواهد کرد؟

۶- آیا برای انجام کارش به ابزار یا مواد خام احتیاج دارد، و آیا به راحتی می‌تواند مواد خام را تهیه کند؟ آیا جامعه به او کمک مالی خواهد کرد تا مواد مورد نیازش را خریداری کند.

۷- اگر فرد معلول در نظر دارد چیزی تولید کند باید ببینید که آیا تولید او به راحتی به فروش می‌رسد یا نه؟ چنانچه برای فروش تولیداتش به کمک احتیاج دارد، راهی برای آن بیابید.

- در صورتی که لازم شد با توان یار محلی برای گرفتن کمک، مشورت کنید.
- اگر فکر می‌کنید فرد معلول می‌تواند کاری را یاد بگیرد این فرصت را به او بدهید.
- اگر فکر می‌کنید فرد معلول نمی‌تواند کاری را یاد بگیرد به او کمک کنید تا کار دیگری انتخاب کند. کار انتخاب شده باید به نظر وی، شما و خانواده اش، در حد توان او باشد.

آموزش برای کار

- ممکن است فرد معلول برای انجام کار نیاز به آموزش داشته باشد اگر نحوه انجام کار را می‌دانید می‌توانید خودتان به او آموزش دهید، یا از فرد دیگر خانواده و یا دوستش بخواهید به او آموزش دهد.

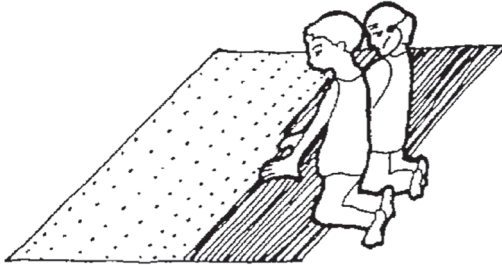

- اگر شما یا افراد خانواده و یا دوستان نمی‌توانید به او آموزش دهید، فرد واجد شرایطی را پیدا کنید تا این کار را انجام دهد.

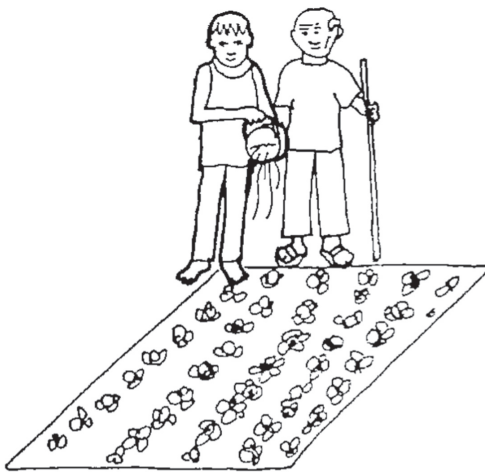

- اهالی روستا هم می‌توانند به شما کمک کنند شاید کسی باشد که در زمینه کاری که شما می‌خواهید انجام دهید استاد کار باشد فرد معلول می‌تواند به عنوان شاگرد مدتی پیش او کار کند تا کار را یاد بگیرد، به این شیوه آموزش روش استاد شاگردی می‌گویند.
- برای مثال ممکن است فردی که شما آموزش می‌دهید علاقمند به کار گاوداری باشد. اهالی محل می‌توانند این را به او یاد دهند. کسانی که دارای

تجربه شغلی هستند می توانند مزرعه داری، ساخت یا تعمیر کالاهای مفید یا کارهای دستی را به فرد آموزش دهند.

■ اگر هیچ یک از اهالی محل نمی تواند به فرد معلول آموزش دهد، در این زمینه با توان یار محلی یا کمیته توانبخشی صحبت کنید.

■ با کمک آنها می توانید بفهمید که آیا شورای محلی، سازمانهای دولتی محلی، یا سازمانهای داوطلب امکان یاد گرفتن کار را برای او فراهم می کنند یا نه. اگر چنین امکانی وجود داشت، از فرد معلول بخواهید تقاضایی برای گذراندن دوره آموزش در یکی از این محل ها بنویسید. در غیر این صورت او را به مراکز حرفه آموزی معرفی نمایید.

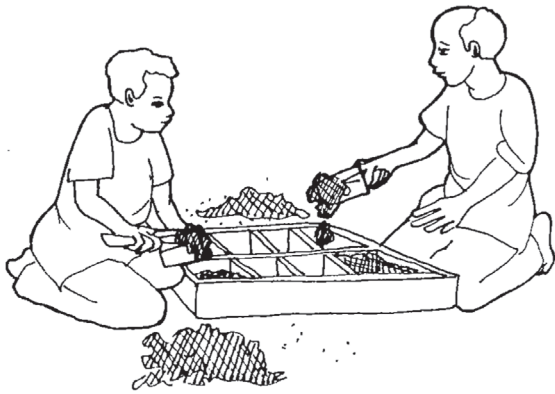
نحوه انجام کار

■ بعضی افراد در زمینه یادگیری کار نسبت به دیگران دشواری های بیشتری دارند. این گروه به کمک بیشتری در موقع یادگیری نیاز دارند و یا این که ممکن است یادگیری آنها به زمان طولانی تری احتیاج داشته باشد.

اگر آموزش فرد تحت نظر شما به زمان بیشتری نیاز دارد، به روش زیر او را آموزش دهید.

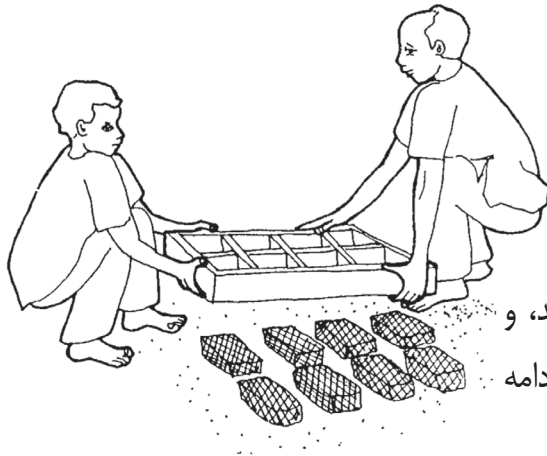
■ نخست در مورد آن چه فرد معلول باید انجام دهد فکر کنید.

■ کار را به چند بخش تقسیم کنید. مثلاً به این تصاویر نگاه کنید که قسمتهای مختلف ساختن و استفاده از خشت را در ساختمان سازی نشان می‌دهد.

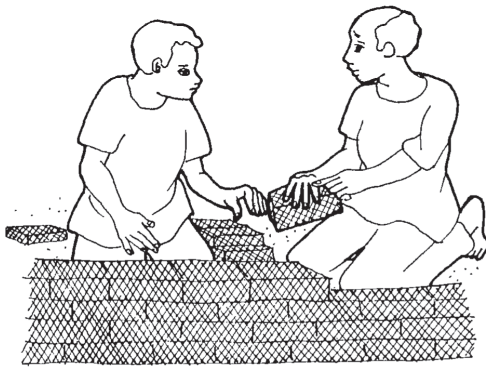
■ سپس نحوه انجام کار را مرحله به مرحله به او بیاموزید.

■ مرحله اول کار به فرد معلول بیاموزید و آنقدر این مرحله را تکرار کنید تا او بتواند آن را به راحتی انجام دهد.

■ آنگاه مرحله بعدی را بیاموزید.

■ در هر نوبت آموزش فقط یک مرحله را آموزش دهید، و این کار را تا زمانی که فرد معلول تمام کار را یاد بگیرد، ادامه دهید.

■ هر گاه فرد معلول چیزهای جدیدی آموخت یا کار را خوب انجام داد، به او نشان دهید که خیلی از کار او راضی هستید. این امر سبب خوشحالی او می‌شود و او را تشویق می‌کند که بیشتر یاد بگیرد و در نتیجه تمام مراحل کار را می‌آموزد.

سرمایه شروع کار

■ فردی را که آموزش می‌دهید ممکن است برای شروع کار به پول احتیاج داشته باشد تا آن را برای آموزش یا خرید ابزاری و مواد خام مورد استفاده قرار دهد.

- ترتیبی دهید که بتواند برای شروع کار وام بگیرد تا بعداً از محل درآمدی که کسب می‌کند، وام را پس بدهد.
- ممکن است خود شما این پول را به او قرض دهید، یا عضو دیگری از خانواده به او کمک مالی کند.
- اگر شما و خانواده تان نمی‌توانید به او قرض بدهید، ببینید دیگران برای شروع کار چگونه وام گرفته‌اند و اگر امکان دارد شما نیز به همان نحو برای او وام بگیرید.
- اگر هنوز برای گرفتن وام مشکل دارید؟ با توان یار محلی یا کمیته توانبخشی صحبت کنید و از آنها برای گرفتن وام شروع کار کمک بگیرید.

هر کسی حق دارد شغلی داشته باشد.

نتیجه

بعد از مدتی که از این کتابچه آموزشی استفاده کردید، نتایج کارتان را با پاسخ به پرسش زیر بررسی کنید. اگر فرد معلول کار تمام وقت دارید یا در آمد کافی کسب می‌کند، در خانه بالایی تاریخ بگذارید. اگر کار نیمه وقت یا در آمد کمی دارد، در خانه وسطی تاریخ بگذارید و اگر نه کار دارد و نه درآمدی در خانه پایینی تاریخ بگذارید.

آیا کار یا در آمد دارد؟	☐ کار تمام وقت با درآمد کافی برای رفع نیازمندی‌ها ☐ کار نیمه وقت یا فصلی با کمی در آمد ☐ نه کار و نه در آمد
-------------------------	--

اگر پاسخ شما کار تمام وقت یا در آمد کافی برای رفع نیازمندی‌ها بود، شما و فرد معلول کارتان را خوب انجام داده‌اید و دیگر به این کتابچه آموزشی نیازی ندارید. ممکن است پاسخ شما نشان دهد که در آمد کم است و یا در آمدی وجود ندارد. این وضع ممکن است به یکی از علل زیر باشد، این فهرست را مرور کنید و دلیل احتمالی را بیابید و ببینید در این زمینه چه باید کرد؟

علت	چه باید کرد
۱- فرد معلول نمی‌خواهد کار کند.	باردیگر با و صحبت کنید که کار کردن چه کمکی به او می‌کند. اگر باز هم نمی‌خواهد کار کند، به این کتابچه احتیاجی ندارید.
۲- ممکن است هیچ‌گونه شغلی برای فرد معلول موجود نباشد.	با معتمدان محلی در مورد پیدا کردن کارهای بیشتر صحبت کنید. اگر باز هم نتوانستید کاری پیدا کنید، از آنها بخواهید در صورت امکان به فرد معلول کمک مالی کنند. در این صورت، شما به این کتابچه احتیاجی ندارید.
۳- به نحو صحیح به راهنمایی‌ها عمل نکرده‌اید.	بار دیگر کتابچه آموزشی را بخوانید. اگر فکر می‌کنید، دستورات را به خوبی متوجه نشده‌اید، با توان‌یار محلی مشورت کنید و سپس آموزش را تا زمانی که فرد معلول بتواند کار را انجام دهد تکرار کنید.
۴- فرد به علت معلولیتش نمی‌تواند کار کند.	از اهالی بخواهید در صورت امکان به او کمک مالی کنند. بنا بر این به این کتابچه آموزشی احتیاجی ندارید.

